

KISSZÁLLÁS
Településképi arculati kézikönyve
2017.

Tartalomjegyzék

- 1. Bevezetés, köszöntő**
- 2. A település bemutatása, általános településkép, településkarakter**
- 3. Örökségünk, a településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek, településképi jellemzők**
- 4. Településképi szempontból meghatározó, eltérő karakterű területek lehatárolása, a településkép, arculati jellemzők és településkarakter bemutatásával**
- 5. A településkép minőségi formálására vonatkozó ajánlások: építészeti útmutató, közterületek településképi útmutatója – utcák, terek, közparkok, közkertek**
- 6. Jó példák bemutatása: épületek, építészeti részletek (ajtók, ablakok, tornácok, anyaghasználat, színek, homlokzatképzés), kerítések, kertek, zöldfelületek kialakítása**
- 7. Jó példák bemutatása: sajátos építményfajták, reklámhordozók, egyéb műszaki berendezések**

1. Bevezetés, köszöntő

Kispál István polgármester

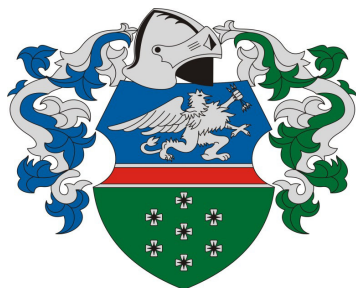
2. A település bemutatása, általános településkép, településkarakter

Kisszállás a *Duna-Tisza köz*i homokhát és az *Észak-bácskai löszhát* találkozásában található.

Változatos táji adottságokkal bír. Az Ény-K-i irányban húzódó választóvonal mellett a Tüskösmajori határtól a négyestelepi község határig erdővel megkötött futóhomok található, míg délnyugattól a bácskai löszhát húzódik. A kettő közé aprószemcsés szikes agyagföld ékelődik be.

A község területe 9206 hektár, melyből 485 hektár a belterület. A lakosság zöme korábban tanyákon élt, de napjainkban is 515-en laknak a külterületeken.

Emberi kéz által érintetlen terület nincs a településen és környékén.

A település címerében látható griff által összefogott három nyílvevő azt szimbolizálja, hogy a község három településből – Ivánka, Mada és Kis-szállás – alakult. A griff egyrészt jelzi, hogy a terület az avarok óta lakott, másrészt azt, hogy az Orczy-család egyesítette az egykori három település helyén álló pusztákat egy birtokká. Az Orczy-címerben is szerepel a griff.

A település területén talált ásatási leletek őskori emberi élőhelyre utalnak. A honfoglalás után több falu alakult a mai település környékén. A község nevének utótagjából következtethetően, kun település volt. Kisszállás neve okleveleinkben először 1561-ben fordult elő.

A mai községről az első térképek a XVIII. század végén készültek, akkor még pusztaként említik. 1871-ben jött létre a község 3 település: *Máda*, *Ivánka* és *Kis-szállás* egyesüléséből. A mai falu 1945-ben alakult a belmajori területekből. A település az avar kortól lakott, ezt bizonyítja 2 avar-kori sír, melyet 1960-ban találtak a Petőfi utcában. A faluban több helyen is előkerültek különböző korból származó leletek, például III. Béla király ideje alatt vert bronzpénz, vagy a Törökdombon egy kun falucska templomát és temetőjét találták meg, ahonnan 52 sírt ástak ki.

Községünk egy hatalmas földesúri birtok része volt. Történelme folyamán a földesurak gyakran váltották egymást a gyakori földadományozások miatt. Biztosan tudjuk, hogy Hunyadi Mátyás fia, Corvin János is a település földesura volt, majd az uradalom a Czobor család kezébe került. Az uraság eltékozolta a vagyonát és életjáradékot kapott az udvartól. Valószínűleg innen ered az a hiedelem, hogy az új uraság Kis-szállást kártyán nyerte. Vendéglőnk neve is ezt jelzi: Piros Hetes.

A török hódítások után a Német Lovagrend, majd az 1810-es évektől az Orczy család birtoka lett. Ekkor már 3 kis település: Ivánka, Mada, Kis-szállás létezett a mai község területén. A földbirtokos báró Orczy Lőrinc nemesi költő volt, aki hatalmas vagyont halmozott fel, de az uradalmat nem fejlesztette, inkább bérbe adta, nem túl szerencsésen. Nagyon sok peranyag maradt fenn erről a korról.

Az uradalom és a település életében óriási változást hozott, amikor 1846-ban Stámetz Mayer János bécsi bankár megvásárolta a területet. Hamarosan hatalmas építkezések kezdődtek és néhány év alatt az uradalom egy jelentős „amerikai típusú” kapitalista nagybirtokká alakult át. 1856-ban az uradalmat gyermekeire ruházta. Heinrich Mayerra, Mayer Leopoldinára és Mayer Rozáliára (San Martino di Valperga grófnőre). 1890-ben az összes ingatlant San Martino di Valperga grófnő gyermekei kapták. Ők voltak az utolsó tulajdonosok. San Martino gróf és testvére Boncompagni hercegné.

A kisszállási uradalom a legnagyobb magyarországi uradalmak egyike volt. Működött gőzmalom, amely a déli területek gabonáját őrölte, jéggyár, szeszgyár. Hatalmas kapacitású magtárban tárolták a gabonát. A Hajdú testvérek (Géza, Ernő) és Korondi Károly voltak az uradalom bérlői, gazdasági fejlesztői és vezetői.

Az uradalom területén kiemelkedő minőségű tenyészállomány élt. Híres volt a tuskösi ménés, vagy a birka és marhaállomány. Sajnos, a második világháború után az uradalom elvesztette jelentőségét. A kastély berendezését széthordták, az állatállomány eltűnt. 1945 után a településen több üzem és termelőszövetkezet jött létre. 1947-ben az országban először itt alakult gépállomás.

Sok kisszállási embernek adott megélhetést a Kendergyár, a Temaforg vállalat és a Vetőmag, valamint a négy helyi termelőszövetkezet (Rákóczi, Szabadság, Új Élet, Petőfi, Búzakalász). A termelőszövetkezetek később egyesültek Bácska néven.

A rendszerváltás után sajnos ezen üzemek bezártak és a termelőszövetkezet is átalakult. Jelenleg falunkban egy tejüzem és jelentős szarvasmarhatelep létezik. Most települt be egy kisebb létszámot foglalkoztató vállalkozás, amely különböző gépek szétszerelésével foglalkozik.

A település zöldterületi ellátottsága igen jónak mondható. A község középpontjában szép őspark rész található – valamint számtalan zöldövezet várja a sétáló embereket.

Mára jelentősen csökkent a munkahelyek száma sokan ingázó dolgozókká váltak jelentős számban Kiskunhalasra járnak dolgozni. 2004-ben sikerült egy új üzemet nyitni a csökkent munkaképességűek részére.

A lakosság száma 1960-as évektől folyamatosan csökken az elvándorlás és az alacsony születésszám miatt. Jelenleg azonban ismét kezd növekedni a beköltözések száma, egyre több család választja Kisszállást új otthonául, így a lakosságszám-változás stagnál. Külterületen még mindig sokan élnek. A népesség hagyományosan, szinte teljes egészében katolikus vallású.

Forrás : Kisszállási Uradalmi Hirmondó

Így tűnik fel a sík tájban a belterület

Tágas, virágos lakóterület

1-2. Bevezetés, település bemutatása

Központ az egykori uradalmi épületek ma jellemzően közintézmények a hozzájuk tartozó parkok közterületek.